

20170110 s. 1 Arendals Tidende

Mener ulykka var u

SANNHETEN: Skipsingeniør Nils Gunnar Gundersen og Merete Haslund som mistet sin far i Alexander Kjølland-ulykka.

■ Skipsingeniør Nils Gunnar Gundersen sier han har den etterspurte forklaringen på Norges største oljeulykke.

■ Merete Haslund som mistet sin far i ulykka synes det er godt å få det hun mener virker som en realistisk forklaring.

Side 14-15

– Alexander Kielland ble

Skipsingeniør og arendalsmann Nils Gunnar Gundersen er skuffet over å ikke bli hørt i det han mener er sannheten om hva som skjedde under Alexander Kielland-ulykka 27. mars 1980.

LINDA DYRHOLM
lty@arendals Tidende.no

I forbindelse med lanseringen av boka «Råoljes» som setter nytt fokus på Norges største industrielle ulykke der 123 menn mistet livet, har Gundersen nå valgt å foridle det han mener er de bakkenforliggende årsakene.

– Bruken av alle ankere i stedet for ti er etter min mening en vesentlig årsak til at ulykka skjedde, sammen med blant annet svært mangelfull opplæring i marineoperasjoner, sier Nils Gunnar Gundersen til Arendals Tidende.

– Sannheten skal fram

I AT-Helg 1 november i fjor kunne du lese om Merete Hæskund fra Tromsøy som mistet faren i den tragiske ulykka da hun var 13 år. I dag, snart 37 år etter søker hun fortsatt svar på hvordan denne ulykka kunne skje, svar Gundersen mener han kan bidra med. Skipsingeniøren kommer opprinnelig fra Hæskunden i Arendal, men flyttet til Randaberg på Vestlandet som ung mann etter først å ha tatt fire års skipsingeniøruddannelse ved Universitetet i Newcastle, og deretter jobbet som skipsinspektør i to forskjellige rederier. Under et besøk i Arendal møter han Hæskund i redaksjonen til Arendals Tidende. De har ikke truffet hverandre før, men de har hatt flere samtaler på telefon, og nå skal de endelig møtes for å for å snakke om det de begge er opptatt av, nemlig den egenlige årsaken til ulykka. Gundersen har vært engasjert i Alexander Kielland-ulykka siden den oppsto. Han har gått gjennom alle detaljer, og mener han stier inne med de bakkenforliggende årsakene til den tragiske hendelsen.

– Jeg går ikke i grava for jeg har sagt min klare mening om hva jeg mener er grunnen til den svært tragiske ulykka, sier han.

Feiloperert

Gundersen har gjentatte ganger forsøkt å fortelle hva han mener hendte til

GJENNOMGANG: Nils Gunnar Gundersen forklarer Merete Hæskund hva han mener skjedde for snart 37 år siden på Alexander Kielland. Foto: Linda Dyrholm

undersøkelserkomiteen, både rett etter ulykka og i nyere tid.

– Jeg er veldig skuffet over ikke å ha blitt hørt, og at svært sentrale bakkenforliggende årsaker til ulykka har blitt oversett eller «dekt under teppet». Grunnen er manglende operativ kunnskap hos de som har vurdert årsakssammenhengene. Jeg mener selv jeg er en av de i landet som vet mest om Pentagon, som er en spesiell type plattform som er delvis nedsenkbar med fem bærende søyler plassert i en femkant, forklarer han.

Allerede på mandagen etter ulykka ble han ringt opp av politiet og spurt om å bidra i undersøkelsen, noe han sa ja til, og ifølge arendalsmannen tok det ikke lang tid før han mente at plattformen var feil operert.

– Det begrunnet jeg med at Veritas hadde godkjent et åtte punkts oppankringsystem istedet for ti punkts. Operasjonsmanualen om bord satte klare krav om at kun ti+ punkts ankersystem skulle benyttes. Dette forholdet er, etter min mening, svært dårlig belyst i

undersøkelserrapporten, sier han, og legger til:

– Jeg har selv hørt komiteens leder professor Torger Moan si at det anvendte oppankringsystemet hadde lite eller ingen betydning for årsaken til ulykka. Han har hevdet at det kun var sprekken rundt hydrofonholderen, et lytteinstrument sveiset fast til plattformbenet, som var årsaken, sier han.

Høy kompetanse

Skipsingeniøren regner seg som en av landets mest erfarne personer på pentagonrigger med til sammen åtte års tilknytning til den typen plattformer der han jobbet både med konstruksjon, drift og ombygging. Han var Stigurd Herjolfsen's representant i Le Havre under bygging av «Drill Masters» – Pentagon 83 – i et år. I fire år var han assistent til den franske operasjonschefen under boring i Nordsjøen. Han var også operasjonschef da «Drill Master» opererte som boligplattform på Forties feltet til BP og teknisk rådgiver i to år til

BP under ombyggingen fra boreplattform til produksjonsplattform på Hebridene utenfor vestkysten av Skottland.

Ble avvist

Like etter ulykka ble det av regjeringen Brundtland oppnevnt en undersøkelseskomitee, der Gundersen ble spurt av politiet om å gjøre innføring i design og drift av denne type plattformer. I løpet av fire kvelder underviste han komiteen i det som er speltelt i design av en Pentagon i forhold til andre. Han la også speltelt vekt på de operative kravene når denne type plattform opereres som boligplattform slik Kielland-plattformen ble.

– Jeg hadde selv skrevet operasjonsmanualen til «Drill Masters» og kjente disse prosessene svært godt. Ingen av medlemmene hadde verken kunnskap eller erfaring fra konstruksjon eller drift av en høyt nedsenkbar boreplattform av denne typen. Kun en person hadde litt driftserfaring som plattformsjef av en

flyterigg, men det var en plattform av typen H3. Spørsmålene fra deltakerne avslørte fort at de ikke hadde noen bakgrunn for å sette seg inn i de tekniske og operative problemene som hadde oppstått med Alexander Kielland, mener han.

Han tilbød seg å være rådgiver i operative spørsmål, men det ble blankt avslått av komiteen med den begrunnelse at de hadde nok ekspertise allerede, ifølge skipsingeniøren.

– Jeg likk heller ikke anledning til å snakke direkte med medlemmene i komiteen. Alle henvendelser måtte gå via politiet. Et av mine forslag var å benytte en lokal person som hadde mer enn tre års erfaring som plattformsjef om bord i en Pentagon, det ble også direkte avvist, forteller han.

Parallelt med at undersøkelsene pågikk fra komiteen jobbet han i undersøkelsesgruppen til politiet med å finne svar på hva som hadde forårsaket at riggen gikk rundt.

«voldtatt»

FORKLARING: Slik skisserer Gundersen hvordan søyler og ankerfester fungerer på en Pentagon. Foto: Linda Dyrholm

rholt

Edda plattformen og røtedntingene på bunnen. Dette kan være en del av årsaken til ulykka, mener han.

– Ble «voldtatt»

Han finner fram et blankt ark og begynner å tegne for å vise Haslund hvordan han tenker. Han skisserer opp fem søyler, A, B, C, D og E, og setter streker for å vise ankerkreflene fra de fem pontongene, konstruksjoner som forbinder søylene under havflaten, som normalt skal tas opp i alle de nedre horisontale stagen, som er sylindriske rør som er skrudd eller sveist sammen.

– Når det ikke ble brukt ankerwreter på C-søyla, fikk ankerkreflene som går ut fra B- og D-kolonnene ekstra belastninger i form av både større strekkspenninger og bøyespenninger, og da blir spenningsbildet et helt annet, forklarer han mens han tegner. Ifølge skipsingeniøren ha han om at disse opplysningene måtte bringes videre til kommisjonen, men kommisjonens tekniske leder Torger Meun takket nei.

Gundersen forklarer at kommisjonen fant ut av det var to mindre sprekker rundt en vertikal hydroforholder på D6 staget som var årsaken til ulykka, men han sier alle plattformer har mindre og ofte usynlige sprekker, selv når de forlater byggeverstedet.

– Jeg var spesielt opptatt av oppantringen til plattformen. Da ulykka skjedde var som sagt tidligere kun åtte av ti ankere lagt ut på bunnen. Ankere på kolonne C var ikke lagt ut på grunn av restriksjoner med strukturene på

– Jeg er enig i at de to små sprekkene kan ha hatt en betydning for dannelsen av det store tretthetsbruddet i D6 staget, men det er ikke hele sannheten. Det at en plattform har en sprekk som du nesten ikke kan se er ikke grunn nok alene til den skal gå rundt, det

aksepterer jeg ikke. Sannheten er at plattformen, under hele operasjonsperioden, på cirka fire år, ble «voldtatt», sier han.

– Hylte og skrek

For å forklare hva han mener med at den ble «voldtatt» har han tynnet pennen fult og tegner mens han forklarer videre.

– Sprekken som oppstod var et typisk tretthetsbrudd, men hvorfor og hvordan oppstod denne sprekket? Etter min mening ble området rundt den aktuelle hydrofomen på D6 staget utsatt for unormalt store påkjenninger. Dersom påkjenningene hadde vært normale, som ville ha vært tilfellet med riktig oppantring, så hadde den lille sprekk som ulykkeskommisjonen mener hadde oppstått under verkstedsoppholdet, enten ikke utviklet seg eller vokst langt senere enn det som var tilfellet med «Kjellands».

Plattformen ble dratt inn og ut med kraftige vinsjer, og saken er at de ikke hadde nok operativ kompetanse og opplæring i utførelse av denne jobben. Det som blant annet er viktig, er å hylte. Hvis vinsjen «skriker» må du stoppe og justere belastningen, den er slarbar og du må være forsiktig. Mannskapet om bord har beskrevet at det hylte og skrek da de brukte vinsjen, og da skulle de stoppet og justert før de fortsatte. Derfor mener jeg det er en «voldtatt», sier han.

Det at D og B-kolonnene måtte ta tilleggskreftene som normalt skulle ha vært tatt av C-kolonnen mener han også hadde mye å si.

Opprørt

Han trekker pusten og legger pennen fra seg. I han er ganske sikker i sin sak, og er tydelig opprørt.

– Det er gjort så mange feil

i forbindelse med denne operasjonen, og for meg er det helt utrolig at en slik ting kunne skje. Jeg har alltid hatt, og har fremdeles, stor tiltill til de som designet pentagonplattformen. Forutsetningen for sikker operasjon er imidlertid at den opereres i henhold til de kriterier og krav som designeren for eksempel har beskrevet i sin dokumentasjon. Jeg så tydelig, ved besøk på D6, at det var tretthetsbrudd i D6 staget, og at det ikke var struktur igjen for å holde

Faksimile Arendals Tidende Helg 18. november 2016.

den gjenværende horisontale delen av strukturen på plass. Etter ulykka har derimot alle Pentagoner fått installert to ekstra stag mellom kolonnene B&C og C&D, forteller han.

Avviser sabotasje

Etter at han ble avvist på 80-tallet har han ikke vært veldig framtrøskende i sine uttalelser, men nå velger skipsingeniøren omsider å snakke høyt om det han mener er den egentlige årsaken. Han mener at både påværende og overlevende fortjener å få noen svar slik at de kan legge løkk på saken for godt.

Mange teorier finnes om hva som skjedde på oljeplattformen, blant annet spekulerer noen i

sabotasje, det avvist Gundersen.

– Ulykkeskommisjonen har ingen tiltro til at det har funnet sted en eksplosjon om bord, og der er vi på «samme bølglengde». At et redert vil iværsette en slik aksjon for å få ubetalt en større forklaringssum, betrakter jeg som en absurd teori, sier han.

Ny vending

– Hvis mine teorier skulle vise seg å stemme, som det tyder på, og som også stemmer overens med franskmennenes konklusjon i deres egen undersøkelseskommisjon, så kan det føre til en ny vending i saken som vil kunne aktualisere en langt dypere diskusjon om ansvarsforhold til både operatøren, redert som drev plattformen, Det Norske Veritas og myndighetene, mener Gundersen.

Han foreslår at myndighetene krever at det blir nedlagt en egen gruppe med personer som har lang og relevant erfaring i operasjon av flyttbare innretninger og som kan vurdere de operative sidene av Aleksander Kjellands på nytt. Ifølge ingeniøren bør denne gruppen blant annet finne ut av forskjellene mellom belastningene på ti og åtte ankere med like sterk vind, like store bølger og like mange innfallinger.

– Hvis blir stressnivået i D6 staget i de to nevnte tilfellene høyt? Jeg vil sterkt anbefale at to uavhengige selskaper vurderer dette ut fra de samme kriteriene. Hvis det skulle vise seg at min teori er feil, at ankersystemet har ingen betydning, da skal jeg i full offentlighet si «sorrys», men inn til man får det klarlagt ut fra de kriteriene jeg har lagt inn med vind, bølger og design samt belleggheten ved Edda, så aksepterer jeg ikke påstandene til professor Meun, fastslår Gundersen.

Støtter teorien

Rolf Olaussen fra Hisøy var om bord på Alexander Kjelland da ulykken inntraff.

– Jeg var med helt rundt, men som fra det med livet i behold, forteller han til Arendals Tidende.

Olaussen har lang erfaring med oppantring og forhaling av båter og rigger, og hadde selv i 13 år for han kom til Edda i 1978 der han jobbet for Uglund. I 1988 begynte

han i Statoil i sikkerhetsavdelingen og ble etter hvert sikkerhetsleder i offshore, før han pensjonerte seg i 2015. Han er tydelig på at han støtter teorien til Gundersen, og mener at saken bør komme opp til ny granskning.

– På meg virker det som om kompetansen ikke var på plass. Det ble blant annet overført fra mannskapet at de måtte trekke litt til for å få god klaring til Edda, og det ble ikke observert at det ble slakket tilsvarende på motsatt side, sier han.

Mere i Haslund som mistet sin far i ulykka synes det har vært både oppklarende og interessant å høre Gundersens teori om ulykka, og hun håper det blir ny granskning slik at hun og andre etterlatte kan få noen endelige svar.

– Til og med Kåre Willoch støtter en ny granskning. Alle i regjeringen har fått tilsendt boka, og når de leser den tror jeg det skjer noe, sier hun og fortsetter:

– Jeg har lest mange av artiklene til Gundersen, og da han tok kontakt med meg sa det bare «smikk». Logikken rundt det som skjedde med Kjelland høres veldig riktig ut, og jeg kan se for meg hva som kan ha skjedd med slutt

som blir feil over tid og når noe ikke er i stabilitet. For meg høres det logisk ut når han forklarer og jeg føler at det er ting som ramler på plass.

Med åtte års erfaring med Pentagon er det vel neppe noen andre i Norge som har den kompetansen, og jeg synes det er rart at ingen vil høre på ham. Jeg tror at mange har forstått at plattformen har blitt brukt feil, og da skylder man både de som overlevde og de som mistet livet å finne en sannhet, sier han.

Hun tror også det er mange skjulte agendaer og et maktpill

både politisk og når det kommer til penger.

– Jeg tror det er mange truster ute og går. De som jobba der så at plattformen ikke ble brukt på riktig måte og så blitt pålagt og ikke snakke om det, med truster om å miste jobben. I den tiden, 1980, var det mye som sto på spill pengemessig, og jeg tenker det kan ha vært en cowboyvirksomhet. Bare se på dykkerne og hvilken behandling de har fått i ettertid, til tross for den jobben de gjorde. All dreier seg om penger, og folk som vet noe kommer ikke til ordet. Nå er vi inne i 2017 og det er på tide å få alt på bordet. Dette må komme fram i lyset, mener han.